

Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit
Paul Roncken
Archimedeslaan 6
3584 BA Utrecht

DATUM	25 januari 2022	TEAM	SRO
NUMMER	82400DB5	REFERENTIE	Bertus Cornelissen
UW BRIEF VAN	1 december 2021	DOORKIESNUMMER	2985
UW NUMMER		E-MAILADRES	bertus.cornelissen@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE	1	ONDERWERP	Advies Utrechts Heuvelland

Geachte heer Roncken,

Op 1 december 2021 heeft u een ongevraagd advies uitgebracht aan ons college en Provinciale Staten met de titel 'Utrechts Heuvelland'. Hierbij bevestigen wij onder dankzegging de ontvangst van uw inspirerende advies, de nieuwsbrief en het ontwerpend onderzoek van FLUX Landschapsarchitecten. In deze brief reageren we op uw advies en geven we aan hoe wij met uw advies aan de slag willen.

Uw advies geeft mede invulling aan twee van de hoofdlijnen uit uw werkprogramma, te weten *Parkinclusief ontwikkelen* en *Het Volgende Landschap*. Uw advies is opgesteld als een aanvullend vergezicht op het (nog vast te stellen) strategisch bosbeleid voor provincie Utrecht en richt daarbij vooral de aandacht op de ruimtelijke ontwikkeling van de Utrechtse Heuvelrug, gelegen tussen drie sterk groeiende stedelijke metropoolregio's (Amersfoort, Veenendaal-Ede en Utrecht).

Op 23 november 2021 heeft u het ontwerpend onderzoek 'Holtland-Heuvelrug' van FLUX Landschapsarchitecten symbolisch overhandigd aan directeur-bestuurder Gijs de Kruif van het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug. Dit ontwerpend onderzoek sluit af met vijf conclusies en aanbevelingen: een gezonder watersysteem (1), meer ruimte voor rust én reuring (2), direct genoeg hout voor 30.000 woningen (3), bos dat produceert (4) en verbindingen voor mens en dier (5): door bosopgaven aan andere opgaven in het gebied te koppelen kan het bomen-netwerk van de Heuvelrug verdubbelen.

Deze vijf punten worden met uw advies nog eens bekrachtigd maar vooral ook aangescherpt door ze te verbinden met de provinciale Omgevingsvisie en een visie op de Utrechtse Heuvelrug vanuit bosontwikkeling. Vanuit het project Strategisch Bosbeleid is steeds met u contact geweest.

Onze reactie

FLUX rapport vormt een wenkend perspectief

Het rapport 'Holtland-Heuvelrug' is een ontwerpend onderzoek waarbij actuele ontwikkelingen rondom bos op de Utrechtse Heuvelrug in een breder perspectief zijn geplaatst. Tegelijkertijd wordt een sterke relatie met de eigen regio gelegd. Het ontwerpend onderzoek is een inspiratiebron voor de locatie van bos rondom steden en dorpen. Onderzocht is hoe op en rondom de Utrechtse Heuvelrug nieuwe bossen kunnen worden gerealiseerd die tegelijkertijd bijdragen aan de verlichting van de druk op de Utrechtse Heuvelrug. Er is een ruimtelijke visie geschetst waarbij de aanplant van nieuwe bossen of boomstructuren kunnen bijdragen aan de grootste opgaven die op de Utrechtse Heuvelrug spelen. In die zin vatten we de rapportage op als een wenkend perspectief op een breder ambitieniveau en kan er een mooie verbinding worden gelegd met het toekomstig strategisch bosbeleid.

Uw advies sluit grotendeels aan op het toekomstig strategisch bosbeleid en biedt een handreiking voor verdere uitwerking. Het ongevraagd advies 'Utrechts Heuvelland' borduurt voort op het ontwerpend onderzoek 'Holtland-Heuvelrug'. Op hoofdlijnen kan het advies 'Utrechts Heuvelland' worden onderschreven; het sluit grotendeels aan op ons strategisch bosbeleid en biedt een handreiking en inspiratie voor een verdere uitwerking. In het advies wordt terecht gesignaleerd dat het gaat om een gebied tussen verder weg gelegen bossen en natuurterreinen zoals de Heuvelrug en de haarvaten van de stedelijke omgeving (tot aan de voordeur).

Wij zullen de rapportage 'Holtland-Heuvelrug' benoemen als inspiratiebron voor het toekomstig strategisch bosbeleid. Uw vijf adviezen beschouwen we over het algemeen als waardevol en kunnen we grotendeels onderschrijven. In de bijlage hebben we per advies een meer inhoudelijke reactie opgenomen, met daarbij ook een aantal inhoudelijke nuanceringen.

Inhoudelijke nuanceringen

In het inleidende gedeelte van het advies wordt gesteld dat de Utrechtse Heuvelrug één van de regionale voorbeelduitwerkingen betreft waar interessante mogelijkheden zijn om verschillende vormen van landgebruik vanuit de aanplant van bomen en bos te realiseren. De relatie is navolgbaar, maar juist op de Utrechtse Heuvelrug zijn relatief weinig mogelijkheden voor nieuwe aanplant, omdat daar al sprake is van "massief" bos. In de flanken van de Utrechtse Heuvelrug (vooral aan de oostzijde) zien we zeker mogelijkheden voor de realisatie van nieuw bos als invulling van de Groene Contour. Afwisseling van bos en open gebied, zodat er ecologische en landschappelijke gevarieerdheid is, blijft hierbij belangrijk. Denk bijvoorbeeld aan Plantage Willen III. Dit komt ook terug in het ontwerpend onderzoek waarbij gesproken wordt over het 'opdikken van de Heuvelrug'.

In uw advies wordt gesteld: 'Erken de Utrechtse Heuvelrug als een levend systeem en beschouw het watersysteem als fysieke basis voor het bepalen van haar vitaliteit'. Daarbij past de nuancering dat de bossen op de Utrechtse Heuvelrug van oudsher grondwateronafhankelijk zijn. Het grondwater zit vaak 10 meter of dieper. Op de lage flanken van de Utrechtse Heuvelrug komt het grondwater wel bij de wortels. Daarom is het verstandig om, zoals ook in uw advies wordt aangegeven, het watersysteem te volgen richting flanken, de stroomdalen en het riviersysteem aan de voet van de heuvel. En niet zozeer om diepe grondwaterstromen te revitaliseren.

Terecht wordt gesteld dat de omvang van de Heuvelrug nu te klein is om te voorzien in een circulaire grondstoffenstroom, waaronder hout voor duurzaam gebruik. De zelfvoorzieningsgraad van hout bedraagt in Nederland iets minder dan 10%. Wij vinden het daarom moeilijk in te schatten of er genoeg bouwhout beschikbaar komt voor 30.000 woningen. In ons toekomstig strategisch bosbeleid willen wij op lange termijn (circa 30 jaar) een lichte toename van de hutoogst voorstellen, zowel binnen de bestaande bossen als door de aanplant van nieuwe bossen.

Het advies stelt dat een ruimteclaim 20^e-eeuws is en dat we hokjesbestemmingen los moeten laten. Daar kunnen we het vanuit het strategisch bosbeleid niet geheel mee eens zijn. Immers, vanuit het Klimaatakkoord, de landelijke Bossenstrategie en de provinciale uitwerking daarvan, is er wel degelijk een ruimteclaim van 10% meer bos in Nederland. Dit is vertaald in 1500 hectare meer bos in onze provincie Utrecht. Deze 1500 hectare kan niet enkel door ruimtelijke integratie tot stand komen. Er is ook behoefte aan grotere eenheden bos, bijvoorbeeld als recreatief groen rondom steden en dorpen. En zoals in de bijlage is aangegeven verwachten we dat daar wel concurrentie zal plaatsvinden met andere ruimteclaims of functies. Tegelijk herkennen we dat door het combineren van functies deze extra ruimteclaim beperkt kan worden.

Het ontwerpend onderzoek 'Holtland – Heuvelrug' vormt een mooie inspiratiebron bij de uitvoering van het strategisch bosbeleid. Het PARK advies laat kansen zien hoe nieuw bos kan bijdragen aan de grootste opgaven op de Heuvelrug. De schil van nieuw bos biedt niet alleen kans om de recreatieve druk beter te spreiden, maar zorgt ook voor het vasthouden van kostbaar kwelwater en biedt een raamwerk voor verstedelijking. Tenslotte biedt een uitbreiding van het bosareaal aan de randen van de Heuvelrug de kans om het kerngebied op de rug meer robuust voor de natuur te maken. Zowel het ontwerpend onderzoek als het PARK advies is in onze ogen van toegevoegde waarde en zien we als een aanvullend vergezicht op het strategisch bosbeleid in ontwikkeling.

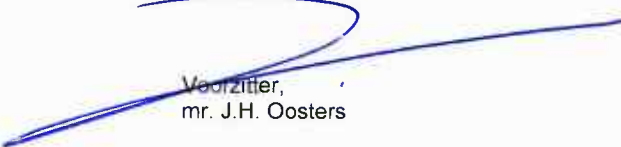
Vervolg

Graag gaan we de komende tijd met u in gesprek over dit advies. Op 2 februari 2022 zult u Provinciale Staten in een infosessie bijpraten over dit advies. Een afschrift van deze reactiebrief zal dan ook naar Provinciale Staten worden gestuurd. Eind februari 2022 bespreekt u in een overleg gepland met de gedeputeerden ruimtelijke ordening en natuur het advies meer inhoudelijk.

Wij danken u voor dit inspirerende en actuele advies, waarmee u ook veel enthousiasme bij de gebiedspartners heeft losgemaakt!

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen *b.a.*

c.c.: Afschrift Provinciale Staten

Ambtelijke reactie op PARK-advies Utrechts Heuvelland.

Op hoofdlijnen kunnen we het advies onderschrijven; het sluit mooi aan op ons strategisch bosbeleid en biedt een handreiking en inspiratie voor een verdere uitwerking.

In het advies wordt terecht gesignaleerd dat het gaat om een gebied tussen verder weg gelegen bossen en natuurterreinen zoals de Heuvelrug en de haarvaten van de stedelijke omgeving (tot aan de voordeur). Groenbeleving is inderdaad niet iets van in de auto stappen en naar de bossen rijden, maar begint in je eigen woonomgeving.

In het inleidende gedeelte van het advies wordt gesteld dat de Utrechtse Heuvelrug één van de regionale voorbeelduitwerkingen betreft waar interessante mogelijkheden zijn om verschillende vormen van landgebruik vanuit de aanplant van bomen en bos te realiseren. De relatie is navolgbaar maar juist op de Utrechtse Heuvelrug zijn relatief weinig mogelijkheden voor nieuwe aanplant omdat daar al sprake is van "massief" bos.

Advies 1. Gezonder watersysteem.

Het is een goede zaak om de ontwikkeling van een bossysteem te koppelen aan het (herstel van het watersysteem. Via onze Blauwe Agenda wordt daar ook aandacht aan besteed. Herstel van het watersysteem vraagt vele jaren, maar hopelijk geen 100 jaar. De ontwikkeling van een volwaardig boscossysteem vraagt wel 100 jaar of meer. Voor wat betreft de Utrechtse Heuvelrug betreft het hier een groot areaal bossen die niet afhankelijk zijn van het grondwater. De bossen in de laagten, flanken en de aangrenzende gebieden van Vallei, Kromme Rijn en Noorderpark echter wel.

Ons advies: onderschrijven

Advies 2. Teveel aan paden.

In het advies wordt gesignaleerd dat de hoge padendichtheid op de Heuvelrug een verstorende werking heeft op de natuur. Verwezen wordt naar onderzoeken. Ontpading zou daarvoor een oplossing kunnen zijn. Ontpading moet echter niet los gezien worden van een zoneringsplan op regionale schaal. De Stichting Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug komt hierover met een advies. Een verdere uitwerking van dit aspect zal worden opgepakt door de teams CER en NEL. Daarbij zal ook worden bezien of er nog specifiek onderzoek naar het verstorend effect van paden/recreatief gebruik op de Utrechtse Heuvelrug nodig is. Zoals gesteld in het advies kan de druk op de bestaande bos- en natuurgebieden van de Utrechtse Heuvelrug worden ontlast door uitbreiding van bos naar de randen. Dat past ook in de gedachte van het strategisch bosbeleid.

Ons advies: ontpading zien als onderdeel van zoneringsplan

Advies 3. Direct genoeg hout voor 30.000 woningen.

Terecht wordt gesteld dat de omvang van de Heuvelrug nu te klein is om te voorzien in een circulaire grondstoffenstroom, waaronder hout voor duurzaam gebruik. Op basis van diverse beleidsvisies is de inschatting in het advies dat dit op termijn wel mogelijk is. Wij vinden het moeilijk in te schatten of hiermee genoeg bouw hout beschikbaar komt voor 30.000 woningen. Met ons strategisch bosbeleid voorzien wij op lange termijn een lichte toename van de houtoogst, zowel binnen de bestaande bossen als door de aanplant van nieuwe bossen. Dit is nog niet verder gekwantificeerd.

Ons advies: wij kunnen niet inschatten of en op welke termijn er met het strategisch bosbeleid voldoende duurzaam geproduceerd bouw hout voor 30.000 woningen beschikbaar komt.

Advies 4. Zie uitbreiding bos niet als ruimteclaim maar als plantmateriaal.

Deels kan dit worden onderschreven. In een natuurinclusieve benadering klopt dit ook. Voorbeelden zijn de aanleg van erfbeplanting om agrarische gebouwen (vaak onderdeel van de bouwvoorwaarden), landschappelijke inpassing van industrieterreinen, andere bebouwing of wegen en groen in de woonwijk. Deze vormen een integraal onderdeel van het ruimtelijke plan.

Daar waar we grote boscomplexen in het landelijk gebied gaan aanleggen zal het toch gezien worden als ruimteclaim, die met andere ontwikkelingen of functies moet concurreren. Als het gaat om agrarische gronden zal deze ruimteclaim vertaald worden in een vergoeding voor de functieverandering of een grondverwerving. Theoretisch zou je kunnen redeneren dat het idee van Groen Groeit Mee is dat het groen automatisch meegroeit met het rood en daar integraal onderdeel van is. Als de rode en de groene locaties verder uit elkaar liggen wordt dit toch gezien als ruimteclaim. Daar waar rood en groen fysiek in samenhang worden gerealiseerd kun je het groen beschouwen als integraal onderdeel van de rode ontwikkeling, dus niet als aparte ruimteclaim. Maar dat is een theoretische benadering.

Ons advies: wordt deels onderschreven

Advies 5. Verbinding voor mens en dier.

De hier uiteengezette beschouwing over Groen Groeit Mee wordt onderschreven. Het advies ondersteunt hiermee het programma Groen Groeit Mee en zal worden meegenomen in de uitwerking van de 2^e fase van

Groen Groeit Mee. Aanknopingspunten zitten vooral in de uitwerking van de regiovisies en de voorbeeldgebieden. We gaan graag met de PARK in gesprek hoe we hierin recht doen aan het opgesteld advies.

Ons advies: kan worden onderschreven